

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep.
0030 OSLO

Deres referanse:
Vår referanse: 24/00002-112
Vår dato: 14.03.2024

Fellesorganisasjonen (FO)
Mariboegs gate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

FOs innspill til rapporten Perspektiv og prioriteringer

FO er fagforeningen for sosialarbeidere. FO organiserer nærmere 36 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

Uten åpenhet rundt prioriteringsprosessene i helse- og omsorgstjenestene, kan befolkningens tillit til vurderingene svekkes. FO er derfor glad for at utvalget mener det er behov for mer åpenhet, ulik kompetanse og flere perspektiver i disse prosessene. Vi vil i vårt høringsinnspill adressere behovet for å utvide perspektivet på hva god helse er, og hvilke forhold som kan påvirke helsa.

Helsetjenesteperspektivet

Ekspertgruppa anbefaler at prioriteringsprosesser skal gjennomføres ut ifra enten et reint- eller et utvida helsetjenesteperspektiv. Utvalget begrunner dette med at vurderinger etter samfunnsperspektivet er svært ressurskrevende og at de anser helsetjenesteperspektivet som tilstrekkelig.

Helse og livssituasjon påvirker hverandre. Personer i utsatte situasjoner, som for eksempel lever med fattigdom eller rusavhengighet, har større risiko for både fysiske og psykiske helseutfordringer enn de med større ressurser¹. FO mener derfor at beslutningsprosesser om prioritering av helsetjenester til ulike pasient- og brukergrupper, også må ta samfunnsperspektivet i betraktning. Eksempelvis hjelper det lite å tilby en person hjemmesykepleie hvis vedkommende ikke har et hjem, eller skrive ut medisiner til en person som ikke har penger. FO er imidlertid enig med utvalget i at

¹[Overdødelighet ved psykiske lidelser - sammenhenger med hjerte- og karsykdom - FHI](#)

[Mortality in mental disorders and global disease burden implications: a systematic review and meta-analysis - PubMed \(nih.gov\)](#)

helhetlige prioriteringsprosesser sett fra et samfunnsperspektiv kan være ressurskrevende.

Ekspertgruppa foreslår at samfunnsperspektivet skal ivaretas gjennom såkalte sekundæranalyser, hvor helseperspektivet benyttes i primæranalysen. FO synes det er bra at behovet for å vurdere prioritering av helsetjenester også gjennom et samfunnsperspektiv anerkjennes. Vi mener derfor at et utvida helseperspektiv er mest formålstjenlig, forutsatt at samfunnsperspektiviske vurderinger gjøres der det er relevant. Tildeling av helsetjenester må hensynta livsløpsperspektivet. Den enkelte har bare én helse, og behandlingen som gis i dag kan få konsekvenser for morgendagens helse og livskvalitet.

Sosialarbeidere er trent til å betrakte helse som vekselvirkning mellom individ og samfunn i nettopp et livsløpsperspektiv. Hvilke fagperspektiver behovet for tjenester vurderes ut ifra, kan påvirke tiltaks- eller behandlingseffekten. FO mener derfor at sosialfaglige perspektiver må legges til grunn i prioriteringsprosesser på både lokalt- og sentralt nivå i helsetjenestene.

Forening av motsetninger

FO er enig i at for et offentlig helsevesen som det norske, vil det oppstå situasjoner hvor livslengde og/eller livskvalitet hos både enkeltpasienter og pasientgrupper må vurderes opp mot rettferdig fordeling og likebehandling. Over- og forskjellsbehandling er verken ønskelig eller bærekraftig i en tid hvor helsepersonell er mangelvare. Samtidig skal brukerne og pasientene få forsvarlig helsehjelp gjennom gode vurderinger av deres individuelle behov.

Overordna kriterier for prioritering av helsetjenester, er vurdering av alvorlighet, nytte og ressurser. Hvilket av disse kriteriene som veier tyngst, kan avgjøre hva slags helsehjelp bruker/pasient får. Dersom alvorligheten av diagnosen, og nytten av mulig behandling vurderes som høy, kan det eksempelvis innvilges et dyrt legemiddel. Tildeling av legemiddelet Spinraza til voksne personer med spinal muskeldystrofi² er et konkret eksempel på dette. Motsatt vil det ikke innvilges kostbar behandling til pasienter med mindre alvorlige tilstander, som sannsynligvis ikke vil ha nytte av behandlingen. I alle fall er dette intensjonen. Helsepersonellkommisjonen peker på stor overbehandling- og diagnostisering generelt, og av barn spesielt. I et samfunn i endring, hvor helsetjenester vil bli et større knapphetsgode, kan det bli nødvendig å gjøre mer veloverveide prioriteringer³. Ikke fordi helsetjenestene skal skaleres ned, men fordi vi må bruke ressursene våre mer effektivt for å nå ut til flest mulig. FO er derfor enig i at prioriteringskriteriene bør gjelde på alle nivåer av helse- og omsorgstjenestene, men forutsetter at prioriteringer tar hensyn til enkeltpasienten/brukerens sammensatte helseutfordringer, og at hensikten alltid skal være at den enkelte skal få så gode helsetjenester som mulig innenfor rammene som er satt.

FO er enig med utvalget i at det kan oppstå etiske dilemmaer i tildeling av helsetjenester. At det er personell med tverrfaglig- og tverrsektoriell helse- og sosialfaglig kompetanse som gjør vurderingene av hvilke, og hvordan pasienter og diagnoser skal prioriteres, er derfor vesentlig.

² [Voksne pasienter med spinal muskelatrofi kan få medisinen Spinraza \(sykepleien.no\)](https://www.sykepleien.no)

³ [NOU 2023: 4 \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no)

Om rettigheter og retningslinjer

Ekspertgruppa anbefaler at det tas stilling til ressursbruk og konsekvenser ved utvikling av rettigheter og retningslinjer for helse- og omsorgstjenestene. For FO gir det lite mening å innvilge rettigheter- eller opprette retningslinjer det ikke er ressurser til å oppfylle. Derfor er vi enige i at ressursbruk og konsekvenser må tas høyde for i utvikling av rammer for rettigheter og retningslinjer. Vi tar imidlertid forbehold om at utredninger av mulig ressursbruk og konsekvenser av det, ikke må bli en bremsekloss for å iverksette retningslinjer og rettigheter, men snarere fungere som en del av vurderingsgrunnlaget for hvilke nye- eller endra rammebetingelser som skal til for å kunne oppfylle rettigheter og retningslinjer.

Med vennlig hilsen

Marianne Solberg
Forbundsleder

Maria Strømman Berteig
Rådgiver